

Rokytnice nad Jizerou

- CZ** Krakonoš a lyžníci
- pl** Liczyrzepa i narciarze
- en** Krakonoš and the skiers
- de** Rübzahl und die Skiläufer

Krkonoše • Karkonosze • Giant Mountains • Riesengebirge

Prostřednictvím této brožury bychom Vás chtěli seznámit se samými počátky lyžování – zába-
vy a sportu, který se masově rozšířil do celého světa a stal se součástí aktivního trávení volného
času milionů lidí po celé planetě. K tomuto rozšíření nemalou měrou přispěly také naše hory –
Krkonose a lidé zde žijící.

ÚPLNÉ POČÁTKY

S pronikáním osídlení do horské oblasti Kr-
konoš bylo nutné také hledat nové způsoby
dopravy usnadňující pohyb po sněhu.

Jako první se objevují sněžnice. První zmín-
ka o sněžnicích je datována do roku 1670
a objevuje se v itineráři cesty na Sněžku od
Kristiana Gryphiuse.

Dalším velmi důležitým dopravním pro-
středkem byly saně tzv. rohačky. Tyto saně
s charakteristicky ohnutými sanicemi vzhůru
byly nezbytnou součástí každé horské used-
losti. Rohačky se používaly především v zimě,
ale mnohdy se hodily i v létě při senoseči na
příkrých svazích. Obecně se traduje, že byly

Rokytnice nad Jizerou, 1900

známé a používané dřevorubci, které pan
Kryštof z Gendorfu přivedl do Krkonoš z Alp
v 16. století. První písemně zaznamenaný
sjezd na rohačkách se uskutečnil roku 1737
během návratu z výletu k Malému stavu.
První zpráva o sjezdu čistě turistickém se do-

chovala z roku 1815. Trasa vedla od hraniční
boudy na sedle Przełęcz Okraj k zájezdnímu
hostinci Pod zlatou hvězdou v Kowarech. Tra-
sa měřila okolo 7 km. Také v dopise pruské-
ho polního maršála Augusta von Gneisenau
z 5. února 1817 se dozvídáme o jeho účasti na
rohačkové jízdě z Pomezních bud do Kowar.
Jízdu popisuje jako nádhernou a konstatuje,
že se stala teprve před několika lety módou
a lituje, že se tak stalo teprve nedávno. Také
sděluje, že se na tuto krásnou zábavu mohlo
přijít již dříve, protože cesta byla používána
již v dobách minulých v zimě při svozu dříví.
Rohačky se tak staly významnou turistickou
atrakcí a již v roce 1894 bylo pro turisty na-
chystáno nespočet rohaček a tažných koní.
Zimní sjezdy na saních patřily k nejpobu-
lár-nejším turistickým atrakcím v Krkonoších.

První lyže se v Čechách objevují až na
sklonku 19. století, v Krkonoších pak konkré-
tně roku 1892. V tomto roce navštívil majitel
jilemnického panství Jan Harrach světovou
výstavu v Norsku, kde si všiml lyžařské ex-
pozice. Na jeho příkaz následně lesní sprá-
va v Horní Branné objednala dva páry lyží.
Jedny z Norska a druhé z Vídně. Podle nově
dovezených lyží dala v letech 1892/93 lesní
správa vyrobit u koláře Antonína Soukupa
z Horní Branné další páry lyží pro lesní per-
sonál. První lyže byly těžké a především dlou-
hé (2–3 m). Jeden jilemnický hajný, který šel
s nimi na Janovu horu krmít zvěř, si po návra-
tu panu hraběti postěžoval, že by se mohly
lyže zkrátit. Hrabě dal svolení, ale mohlo se

krátit jen o 0,5 m. Jezdívalo se na způsob nor-
ských lesníků s jednou holí, aby jezdci zůsta-
la volná ruka na pušku. Prvními průkopníky
lyžování v Krkonoších byli lesní revident Ing.
Ferdinand Reich a lesní praktikant Ludvík
Šmíd z jilemnického panství. Po Soukupově
úspěchu zahájil výrobu také sekerník An-
tonín Vondrák v bedárně štěpanické pily
v zimě roku 1893.

LYŽE SI ZÍSKÁVAJÍ SVÉ PRVNÍ PŘÍZNIVCE

V roce 1893 vyrábí Antonín Vondrák také
jeden pár lyží pro učitele v dolnoštěpanic-
ké škole a zakladatele české turistiky Jana
Buchara (1852–1932). Další lyže si Buchar
nechal poslat z Rakouska (1892). Tak se lyže
rozšířily mezi okolní mládež jako sportov-
ní náčiní, protože učitel Buchar, poté co za-
čal v roce 1890 nejprve s dětmi sáňkovat,
započal o pár let později i s výukou lyžování.
V zimě roku 1894 podnikl první lyžařský vý-
let na hřebeny Krkonoš. V 90. letech vodíval
své žáky až k Labské boudě. Jeho žáci si vy-
ráběli své lyže i z dužin sudů sami, ale také
jezdili na došcích. V roce 1895 J. Buchar pu-
blikuje první metodický článek o lyžování
v časopise Klubu českých turistů. Netrvalo
dlouho a došlo k prvním kontaktům lyžař-
ských nadšenců z Prahy s lyžaři z Krkonoš.
Průkopníkem lyžování v Praze se stal Jozef
Rössler–Ořovský (1869–1933), obchodník,
průmyslník a nadšený sportovec. Ořovský
s Bucharem zakládají lyžařské kluby a roz-
víjejí české lyžování. V roce 1894 je založen
Český Ski Klub v Praze a Český krkonošský
spolek Ski v Jilemnicích. Jedná se o jednu z prv-
ních lyžařských spolků v Evropě (mimo Skan-

dinávii). Počátkem 90. let se začalo lyžování
rozvíjet i na Moravě. Znamenitým vůdcem
zimních výprav byl i znalec Krkonoš, učitel,

Jan Buchar

Josef Aleš (1862–1927), který si ke svému
jménu přidal přídomek Lyžec. Vydal také kni-
hu Obrazy horské zimní krásy (1910), která
se stala prvním českým zimním průvodcem
po Krkonoších. Aleš nejraději pobýval na své
pronajaté chalupě ve Františkově u Rokytnice
nad Jizerou.

ZALOŽENÍ SVAZU ČESKÝCH LYŽAŘŮ

Dalším mezním rokem v lyžařském sportu
je rok 1903, kdy se jednalo o možnosti zalo-
žení svazu lyžníků. K založení však musely být

tři lyžařské kluby, které tvořily tzv. „Skijáckou jednotu“. Ve Vysokém nad Jizerou tak došlo 13. února 1903 k založení vysokého Ski klubu. 21. listopadu 1903 se v Jablonci nad Jizerou v hostinci Ráj konala první schůzka všech tří ski klubů a došlo k založení „Svazu českých lyžařů“, jehož předsedou byl zvolen Jan Buchar. Po založení svazu se zimní turistika rozšířila do všech horských oblastí. K podpoře turistiky začal Svaz lyžařů zřizovat chaty. Další schůzka se měla konat 29. listopadu 1903 na Dvoračkách, ale vysočtí nedorazili. Teprve později se zjistilo, že vysočtí se marně snažili proklesit spoustami sněhu okolo Rokytnice nad Jizerou a museli se vrátit. Schůzka pak byla přeložena na 24. ledna 1904 do Vysokého nad Jizerou. Následně vznikaly další lyžařské svazy – ve Švýcarsku (1904), v Německu a Rakousku (1905). Připravovalo se založení mezinárodní organizace lyžařů. Roku 1923 se Praha a Harrachov staly místem 7. Kongresu ISC. Češi předložili návrh na založení FIS, který byl přijat roku 1924.

LYŽOVÁNÍ JAKO SPORT

Lyžování bylo od samého počátku bráno také jako zábava a sport, sport, ve kterém je možné měřit vzájemně své síly a soutěžit. Od roku 1897 se v Krkonoších postupně zvyšuje počet konaných závodů a rozšiřuje se i počet závodních disciplín. 18. února 1897 povolil správce c. k. okresního hejtmánství v Jilemnici Českému krkonošskému spolku SKI Jilemnice uspořádat v Dolních Štěpanicích první mezinárodní závody na lyžích a tak se 21. února jelo šest závodů. Závod sledovalo okolo 8 tisíc diváků a v hlavním závodě na 6 km vyhrál František Hron, který jezdil s jednou holí.

Bohumil Hanč

Na počátku závodní činnosti existovaly pouze dvě disciplíny (obě běžecké). Na konci předválečného vývoje je jich okolo dvanácti. Sjezdové disciplíny se ale zpočátku moc neprosazují. První sjezd se konal roku 1908 ve Vysokém nad Jizerou na svahu 400 m dlouhém. Hlavním závodem býval běh na 10 km. Ženy a dorost jezdily na trati dlouhé několik set metrů.

Od roku 1897 zařazovali pořadatelé často do závodu i skok. Z počátku byly můstky velmi jednoduché a vytvořené jen ze sněhu či jednoduché nízké stolové konstrukce zapuštěné do svahu a kryté sněhem. První dokona-

lý můstek byl projektován roku 1913 pro ČKS Ski, ale k výstavbě kvůli válce nedošlo. Nakonec byl první můstek vybudován roku 1923 v Harrachově. Legendou mezi lyžaři a závodníky byl jistě Bohumil Hanč, který tragicky zahynul ve špatném počasí 24. února 1913 při závodě na 50 km spolu se svým kamarádem Václavem Vrbatou. Dalším skvělým závodníkem byl třeba i Hynek Bedrník, který vyhrál první mistrovství Krkonoš v jízdě na lyžích konané dne 16. 2. 1896 na trati Žalý – Jilemnice.

LYŽE A ŽENY

Do lyžování se od samého počátku aktivně zapojovaly i ženy. Při závodech v roce 1897 v Dolních Štěpanicích se jela i jízda dam na 500 m a vklad byl 2 koruny. Mnoho lidí se také vyjadřovalo k ženské lyžařské módě např. Josef Aleš – Lyžec prohlásil, že nejstejněji si vedou dámy ve Vysokém nad Jizerou a v horském okolí pod Žalým u Jilemnice.

Také se říkalo, že není nevhodnějšího šatu k provádění lyžařského sportu, nežli jest tehdejší úbor ženský. Byly tu i pokusy s tzv. bloomers tj. širokými řasenými kalhotami, přes které se navlékala krátká sukně. V roce 1911 vjížděla ve Vysokém nad Jizerou do cíle

Anna Bartoníčková v krátké, po kolena sahající sukně. U diváků, ale i u soudců vzbudila sukně pohoršení. Při rozdělení cen musela vyslechnout napomenutí k regulérnosti jízdy. Dívky většinou jezdily v sukních, starých kabátech a ochozených botách. Významnou postavou českého ženského lyžování bývala Anda Hanušová z Dolních Štěpanic (žáčka J. Buchara), který ji vycvičil a poslal na závody v roce 1908 v Jilemnici. Vyhrála závod na 1000 m a triumf zopakovala i v roce 1909 ve Vysokém nad Jizerou a v roce 1910 na Šumavě. Pak byla vyslána i na závod s muži na 50 km ze Sněžky. Závod nakonec s menšími obtížemi úspěšně dokončila.

ROZVOJ LYŽOVÁNÍ V ROKYTNICI NAD JIZEROU

LYŽE Z NORSKA

Historie i rozvoj lyžování jsou výrazně spjaté také s Rokytnicí nad Jizerou.

Z dochovaných pramenů víme, že jedním z prvních lyžařů na úpatí rokytnických kopců byl kapitán norské armády ve výslužbě Otto Vorweg. Tento nadšený lyžař se po ukončení služby usadil okolo r. 1885 v severním podhůří Krkonoš, v Jelení Hoře. Vzal na sebe roli jakéhosi věrozděsta nové formy turistiky a v zimě podnikal výpravy směřující často na českou stranu Krkonoš. Roku 1893 dorazil s několika společníky také do Rokytnice nad Jizerou a návštěva těchto prvních lyžařů se zde stala významnou událostí. Norští lyžaři se ubytovali ve zdejším hotelu a několik dní se věnovali výcviku místních zájemců o jízdu na lyžích. Ohlas na tyto první „lyžařské výcvikové kurzy“ byl veliký a již v následující zimě

tak mohl Vorwerk se studenty, kromě dalšího výcviku, uspořádat závod ve sjezdu z Pasek do Rokytnice. Otto Vorwerk byl rovněž organizátorem závodu ve skoku na lyžích, který se uskutečnil v roce 1897.

LYŽOVÁNÍ V ROKYTNICI PŘED I. SVĚTOVOU VÁLKOU

Bohužel zpráv o činnosti rokytnických lyžařů před 1. světovou válkou není mnoho. Dozvídáme se pouze o založení německého rokytnického skiklubu se 102 členy roku 1907 a o lyžařském výcviku „160 mužů pěchoty“, kteří se r. 1916 ubytovali v hotelu Haney a Modrá Hvězda a na rokytnických

svazích pak v rámci výcviku stoupali a sjížděli na lyžích v plné zbroji. Po 1. světové válce se stal rokytnický Skiklub samozřejmou součástí nově ustaveného svazku působícího na území ČSR pod zkratkou HDW. Členové spolku dosahují mnoha úspěchů v řadě závodů celorepublikové i mezinárodní úrovně. Kontinuita a činnost spolku je však narušena oběma světovými válkami.

LYŽOVÁNÍ V ROKYTNICI PO II. SVĚTOVÉ VÁLCE

Po druhé světové válce se ale lyžaři na svahy Lysé hory a Studenova opět vrací a s novými lyžařskými nadšenci se začínají objevovat také první snahy zjednodušit si výstup na vrcholky hor. Po roce 1945 dochází k prvním pokusům využít pro dopravu na vrchol dřevařský vlek. Jednalo se o jakousi vanu na svážení dřeva z kopců. Prvním skutečným vlekem, který vyvážel lyžaře na harrachovskou cestu na úbočí Lysé hory, byl vlek klasičké dřevěné konstrukce ve tvaru písmene „T“ s využitím pásů, které občas dobrovolníci svázeli zpět do údolí. Úprava trati se prováděla na začátku zimy a po každém větším sněžení ušlapáváním svahu na lyžích. V roce 1947 pořádá Rokytnice první veřejné závody o Putovní pohár J. Davida se startem a cílem na náměstí. Zimní sezona 1947 je nakonec ukončena jarním sjížděním Krakonoše ze Studenova a Lysé hory. Do dění okolo lyžování se aktivně zapojuje Sokolská jednota v Rokytnici nad Jizerou, která byla v roce 1948 požádána o pořádání závodu Sokolské župy krkonošské. V roce 1951 je zahájena stavba nového skokanského můstku s kritickým bodem 50m.

NOVODOBÁ HISTORIE LYŽOVÁNÍ V ROKYTNICI

Novodobá historie lyžování tak jak ho známe dnes, začíná výstavbou prvního kotvového vleku v roce 1963. Vyroben byl v Chrudimské Transportě a jednalo se o dvoukotvový VL1000, tzv. „dědek“, který končil cca 300 m od harrachovské cesty. Pod harrachovskou

cestou byl v roce 1968 postaven vlek VL500. K zásadnímu rozvoji dochází v 70. a 80. letech minulého století. Nejprve je v roce 1972 trasa Transporty VL1000 (dědka) prodloužena na vrchol Lysé hory a vzniká tak dnešní modrá sjezdovka. Červená sjezdovka pak vzniká v letech 1976/77. V roce 1974 se pro snadnější dopravu začal budovat vlek přibližovací, jehož úkolem bylo dopravit stále početnější skupinu lyžařů k vleku vedoucímu na vrchol Lysé hory. V roce 1980 je pak vlek VL500 zbourán a nahrazen tyčovým vlekem vyrobeným na Slovensku – dnešní „Zalomený“. Vedle Transporty VL1000 je vybudován také moderní a rychlý tyčový vlek značky Montaz, dovezený z Francie, který slouží především k dopravě lyžařů na začátek červené sjezdovky FIS.

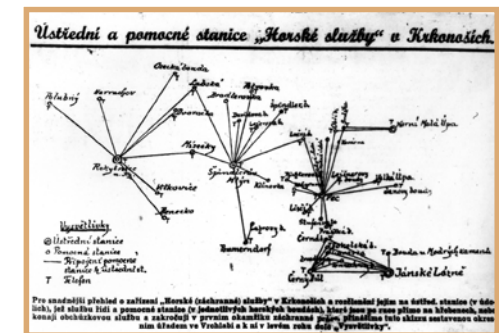
Transporta VL1000

V roce 1996 je Transporta VL1000 vedoucí na vrchol Lysé hory nahrazena moderní čtyřsedačkovou lanovou dráhou značky DOPPELMAYR a dochází k masivním investicím do technického zasněžování sjezdových tratí. V roce 2006 je pak dokončena další etapa modernizace areálu v podobě vybudová-

ní technického zázemí skiareálu a zprovoznění čtyřsedačkové lanové dráhy Horní Domky.

VZNIK HORSKÉ SLUŽBY

S rozvojem lyžování a jeho rozšiřováním mezi širokou vrstvu obyvatelstva však vzniká i potřeba další služby, a to služby záchranné, neboť stále více návštěvníků hor se dostává do situací, ve kterých si už neumí sami pomoci. V roce 1934 se zrodila záchranná služba na dvou místech Krkonoš – Rokytnice nad Jizerou a Špindlerův Mlýn. Podnětem k založení

bylo velké množství neštěstí, při kterých v letech 1934 – 35 zahynulo 18 lidí. V Rokytnici začala HSD neoficiálně ještě před rokem 1934. Alois Wenzel, který pocházel z rakouských Alp, začal již v roce 1933 organizovat záchrannou službu. Do sboru se začali hlásit převážně místní lidé znali krkonošského terénu a ovládající jízdu na lyžích. Velkým vzorem byl Václav Vrbata, který pro záchranu svého kamaráda neváhal obětovat život.

Prameny: Archiv M. Kubáta, M. Bartoša a J. Luštinec: Počátky lyžování v českých zemích, časopis Krkonoše, Karel Hampel – Rokytnice včera, dnes a zítra, časopis SNOW

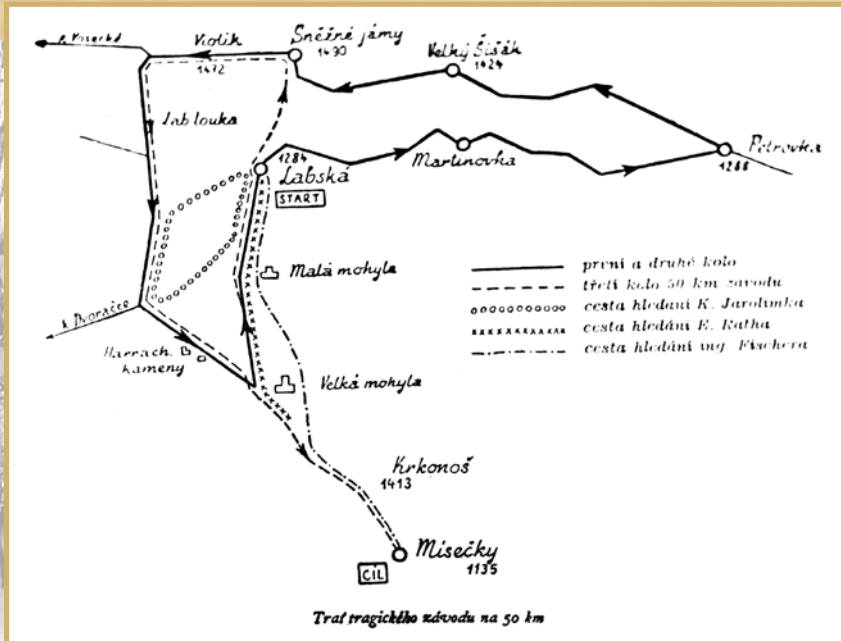
Za pośrednictwem niniejszej broszury chcielibyśmy zapoznać Państwa z początkami narciarstwa jako zabawy i sportu, który zdobył popularność na świecie, stając się formą spędzania wolnego czasu dla milionów ludzi na całej planecie. Do zyskania owej popularności przyczyniły się też w znacznej mierze nasze góry – Karkonosze, a także ich mieszkańcy.

ZUPEŁNE POCZĄTKI

Wraz z postępującym osadnictwem w górskiej części Karkonoszy, koniecznością stało się szukanie nowych sposobów na łatwe przemieszczanie się po śniegu.

Tak oto pojawiły się rakiety śnieżne. Pierwsza wzmianka o rakietach datowana jest na rok 1670 i znajduje się w opisie wyprawy na Śnieżkę autorstwa Kristiana Gryphiusa.

Następnym, bardzo ważnym środkiem transportu, były sanie, tzw. „baranie rogi”. Sanie z wygiętymi w górę elementami konstrukcji, były niezbędnym wyposażeniem każdego domostwa w górach. Sanki typu „baranie rogi” używane były głównie zimą, ale często przydawały się również w lecie podczas sianokosów na stromych zboczach. Mówi się, iż korzystali z nich drwale, których Kryštof z Gendorf sprowadził w Karkonosze z Alp w XVI wieku. Pierwszy, poświadczony na piśmie, zjazd ze stoku na „baranich rogach” miał miejsce w 1737 roku, w czasie powrotu z wycieczki nad Mały Staw. Pierwsza zaś informacja o typowo turystycznym zjeździe pochodzi z roku 1815. Trasa prowadziła od schroniska granicznego na przełęczy Okraj do karczmy Pod Żółtą Gwiazdą w Kowarach. Szlak mierzył około 7 km. Czytając list pruskiego feldmarszałka Augusta von Gneissau z 5 lutego 1817, dowiadujemy się o jego udziale w przejażdżce „baranimi rogami” ze schroniska Pomezni bouda do Kowar. Ową przejażdżkę opisywał jako cudowną i konstatawał, że to w ostatnich latach bardzo modny sposób spędzania wolnego czasu. Marszałek informował ponadto, wyrażając jednocześnie żal z powodu niewykorzystanych szans, iż z tak wspaniałej zabawy należało korzystać już wcześniej, bo droga i tak została przygotowana przy okazji przewozu drewna. „Baranie rogi” stały się atrakcją turystyczną, od 1894 roku przyszykowano dla turystów mnóstwo sań i koni pociągowych. Zimowe

Václav Vrbata

Bohumil Hanč

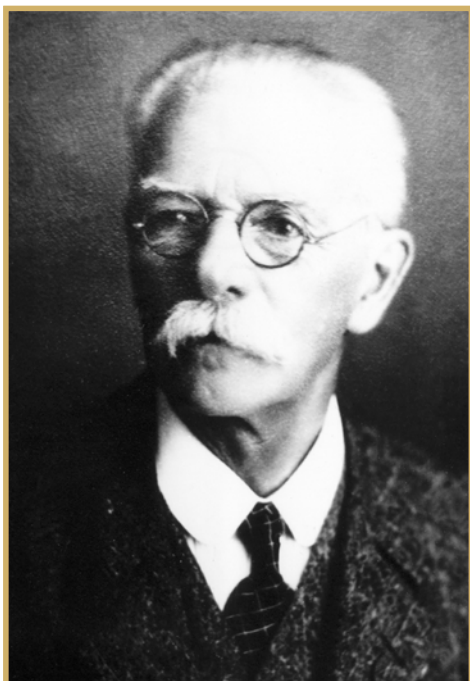

zjeżdżanie ze stoków na saniach należało do największych magnesów turystycznych w Karkonoszach.

Pierwsze narty pojawiły się dopiero pod koniec XIX wieku, w Karkonoszach zaś dokładnie w roku 1892. Wtedy właśnie właściciel dóbr jilemnickich, Jan Harrach, odwiedził wystawę światową w Norwegii, gdzie jego uwagę zwróciła ekspozycja poświęcona narciarstwu. Na jego polecenie nadleśnictwo z miejscowości Horní Branná zamówiło dwie pary nart. Jedną z Norwegii, drugą z Wiednia. W latach 1892-93 władze nadleśnictwa postanowiły zlecić wykonanie – na wzór tych dostarczonych – kolejnych par dla leśników. Zajął się tym kołodziej Antonín Soukup z Horní Brannej. Pierwsze narty były ciężkie i przede wszystkim długie (2–3 m). Jeden z jilemnickich gajowych wyruszył na takich nartach na górę Janova hora, by nakarmić zwierzęta; po powrocie poskarżył się hrabiemu i zasugerował, że narty warto by skrócić. Pan hrabia pozwolił na skrócenie, ale tylko o 0,5 m. Jeździło się tak, jak robili to norwescy leśnicy, czyli z jednym kijkiem – dzięki temu w drugiej, wolnej ręce, jeździec mógł trzymać strzelbę. Pionierami narciarstwa w Karkonoszach byli rewident – inż. Ferdinand Reich, a także praktykant Ludvík Šmíd, obaj związani z nadleśnictwem i jilemnickim majątkiem ziemskim. Po sukcesie Soukupa, produkcję rozpoczął również cieśla Antonín Vondrák w warsztacie bednarskim na terenie štěpanického tartaku, w zimie 1893 roku.

NARTY ZDOBYWAJĄ PIERWSZYCH ZWOLENNIKÓW

W 1893 roku Antonín Vondrák wykonał narty również dla nauczyciela ze szkoły w Dolnych Štěpanicach, a jednocześnie za-

Jan Buchar

łożyciela turystyki w Czechach, Jana Buchara (1852–1932). Kolejne narty zamówił Buchar w Austrii (1892). W ten oto sposób narty stały się popularne wśród młodzieży. Nauczyciel Buchar bowiem – początkowo, od 1890 roku, uczący dzieci jeździć na sankach – zaczął kilka lat później dawać lekcje jazdy na nartach. Zimą 1894 roku zorganizował pierwszą wyprawę narciarską na karkonoskie grzbiety. W latach 90-tych docierał ze swoimi ucznia-

mi nawet do schroniska Labská bouda. Jego uczniowie sami wykonywali dla siebie narty z beczek czy wiązek słomy. W 1895 roku J. Buchar opublikował – w czasopiśmie Klubu Czeskich Turystów – pierwszy z punktu widzenia metodyki artykuł o jeździe na nartach. Nie musiało upłynąć zbyt wiele czasu, aby doszło do współpracy praskich entuzjastów narciarstwa z narciarzami z Karkonoszy. Pionierem narciarstwa w Pradze był Jozef Rössler-Ořovský (1869–1933), handlowiec, przemysłowiec i zapalony sportowiec. Ořovský i Buchar założyli kluby narciarskie i rozwijali czeską kulturę jazdy na nartach. W 1894 roku założono Czeski Ski Klub w Pradze i Czeskie Karkonoskie Towarzystwo Ski w miejscowości Jilemnice. Były to jedne z pierwszych stowarzyszeń narciarskich w Europie (poza Skandynawią). Na początku lat 90-tych narciarstwo zaczęło się rozwijać również na Morawach. Wielkim propagatorem zimowych wypraw był znawca Karkonoszy, nauczyciel Josef Aleš (1862–1927), który do swego imienia dodał przydomek Narciarz. Wydał także książkę „Obrazy górskiego piękna w zimie” (1910), która jest pierwszym czeskim przewodnikiem po zimowych Karkonoszach. Aleš najchętniej spędzał czas w wynajmowanym domu we Františkovie, w pobliżu miasteczka Rokytnice nad Jizerou.

ZAŁOŻENIE ZWIĄZKU NARCIARZY CZESKICH

Kolejnym przełomowym rokiem w rozwoju narciarstwa był rok 1903, kiedy to zaczęto rozważać możliwość założenia związku narciarzy. Do założenia potrzebne były trzy kluby narciarskie, które tworzyłyby tzw. „wspólnotę

narciarską”. W miejscowości Vysoké nad Jizerou, 13 lutego 1903 roku, oficjalnie założono lokalny Ski Klub. 21 listopada 1903 w Jabloncu nad Jizerou, w karczmie Raj, odbyło się pierwsze spotkanie wszystkich trzech klubów i powołano do życia Związek Narciarzy Czeskich, a na przewodniczącego wybrany został Jan Buchar. Po założeniu związku turystyka zimowa zyskała na popularności we wszystkich górskich regionach. Formą wspierania turystyki przez Związek Narciarzy było budowanie schronisk. Następne zebranie miało się odbyć 29 listopada 1903 w Dvoračkach, ale członkowie z Vysokiego nie dotarli. Dopiero później się okazało, że koledzy nie byli w stanie przebrnąć przez ogromne zasy w okolicach miasta Rokytnice nad Jizerou i musieli wrócić do swych domów. Naradę przełożono na 24 stycznia 1904 i odbyła się w Vysokim nad Jizerou. Potem powstawały

Vysoké nad Jizerou, 1913

kolejne związki narciarskie – w Szwajcarii (1904), w Niemczech i Austrii (1905). Trwały przygotowania do założenia międzynarodowej organizacji zrzeszającej narciarzy. W 1923 roku Praga i Harrachov gościły VII Kongres ISC. Czesi przedłożyli propozycję stworzenia FIS, która została przyjęta w 1924 roku.

NARCIARSTWO JAKO SPORT

Narciarstwo od samego początku traktowano jako zabawę i sport; sport, w którym można sprawdzać swe siły i konkurować. Od roku 1897 w Karkonoszach stopniowo zwiększała się liczba zawodów i uprawianych dyscyplin. 18 lutego 1897 roku zarządca powiatu w mieście Jilemnice pozwolił Czeskiemu Karkonoskiemu Towarzystwu SKI Jilemnice zorganizować w Dolnych Štěpanicach pierwsze międzynarodowe zawody narciarskie. Dzięki temu 21 lutego odbyło się sześć wyścigów. Kibicowało 8 tysięcy osób, zaś główny wyścig w biegu na 6 km wygrał František Hron, który jeździł z jednym kijem.

Na początku istniały tylko dwie dyscypliny (obie biegowe). Pod koniec okresu międzywojennego było ich mniej więcej dwanaście. Narciarstwo zjazdowe nie należało wtedy do bardzo popularnych. Po raz pierwszy zjechało ze stoku (o długości 400 m) w 1908 roku w Wysokim nad Jizerou. Głównym wyścigiem był najczęściej bieg na 10 km. Kobiety i juniorzy jeździli na trasach liczących kilkadziesiąt metrów.

Od 1897 roku organizatorzy włączali do programu zawodów również skoki. Na początku skocznie były bardzo proste i wykonane tylko ze śniegu lub ich funkcję pełniły nieskomplikowane, niskie konstrukcje wpuszczone w ziemię i pokryte śniegiem. Pierwszą porządną skocznię zaprojektowano w 1913 roku dla CzKT Ski, ale z powodu wybuchu wojny do realizacji nie doszło. Ostatecznie, pierwszą skocznia z prawdziwego zdarzenia była ta wybudowana w Harrachovie, w roku 1923. Legendarną postacią, cenioną w środowisku narciarzy i zawod-

ników, był Bohumil Hanč, który razem ze swym przyjacielem, Václavem Vrbatą, zginął tragicznie podczas złej pogody 24 lutego 1913 roku w czasie wyścigu na 50 km. Kolejnym wspaniałym zawodnikiem był też Hynek Bedrník – wygrał pierwsze mistrzostwa Karkonoszy w jeździe na nartach, 16.2.1896 roku, na trasie Žalý – Jilemnice.

NARTY I KOBIETY

Już od samego początku narciarstwem interesowały się również kobiety. Podczas zawodów w Dolnych Štěpanicach w 1897 roku, odbywały się też wyścigi kobiet na trasie o długości 500 m, za opłatą wynoszącą 2 korony. Wiele osób komentowało narciarską modę w wersji damskiej; Josef Aleš (przydomek Narciarz) stwierdził na przykład, iż najdziwniejszymi są damy z Wysokiego nad Jizerou i terenów górskich leżących w pobliżu Žalego koło miasteczka Jilemnice. Mówiło się też, że nie ma gorszego stroju narciarskiego niż to, co ówczesnie nosiły kobiety; nie brakowało

eksperymentów, np. z plisowanymi spodniami, zwanymi bloomerkami, na które zakładało się jeszcze krótką spódnicę. W 1911 roku w Wysokim nad Jizerou zawodniczka Anna Bar-

toníčková przekroczyła metę w krótkiej, sięgającej do kolan spódnicze. Zarówno wśród kibiców, jak i sędziów wzbudziło to zgorszenie. Podczas wręczania nagród zwyciężczyni musiała wysłuchać słów nagany. Dziewczęta zazwyczaj jeździły w spódnicach, starych płaszczach i znoszonych butach. Wielką postacią czeskiego narciarstwa w żeńskim wydaniu była Anda Hanušová z Dolnych Štěpanic – uczennica J. Buchara, który ją trenował i wysłał na jilemnickie zawody w 1908 roku. Zawody na 1000 m wygrała, po czym wynik powtórzyła w roku 1909 w Wysokim nad Jizerou i w roku 1910 na Szumawie. Potem została też wysłana na zawody, gdzie ścigała się z mężczyznami na trasie o długości 50 km, prowadzącej ze Śnieżki. Wyścig, pomijając drobne problemy, z sukcesem ukończyła.

ROZWÓJ NARCIARSTWA – ROKYTNICE NAD JIZEROU

NARTY Z NORWEGII

Historia i rozwój narciarstwa związane są również mocno z miastem Rokytnice nad Jizerou. Z zachowanych dokumentów wiemy, że jednym z pierwszych narciarzy na rokytnickich stokach był emerytowany kapitan wojska norweskiego, Otto Vorweg. Po przejściu na emeryturę ten zapalony narciarz zamieszkał – około 1885 roku – na północnym przedgórzu karkonoskim, w Jeleniej Górze. Przyjął rolę swego rodzaju misjonarza nowej formy turystyki i w zimie wyruszał na wyprawy, często kierując się na czeską stronę Karkonoszy. W 1893 roku, wraz z kilkoma towarzyszami podróży, dotarł do miasteczka

Rokytnice nad Jizerou; wizyta tych pierwszych narciarzy była ważnym wydarzeniem. Norwescy narciarze zakwaterowali się w hotelu i przez kilka dni uczyli miejscowych jazdy na nartach. Zainteresowanie tą „pierwszą szkołą narciarską” było ogromne i następnej zimy Vorweg mógł ze swoimi uczniami,

oprócz kolejnych szkoleń, zorganizować zawody w narciarstwie zjazdowym z Pasek do Rokytnicy. Otto Vorweg był również organizatorem zawodów w skokach narciarskich, które odbyły się w 1897 roku.

NARCIARSTWO W ROKYTNICY PRZED I WOJNĄ ŚWIATOWĄ

Niestety, nie dysponujemy wieloma informacjami na temat działalności rokytnickich narciarzy z okresu przed I wojną światową. Dowiedzieć się możemy jedynie o założeniu w 1907 roku niemieckiego klubu narciarskiego, do którego należało 102 członków, a także o szkole narciarskiej „160 mężczyzn piechoty”, zakwaterowanych w 1916 roku w hotelu Haney i Niebieska Gwiazda (Modrá Hvězda) – w ramach ćwiczeń wspinali się na stoki i zjeżdżali z nich w pełnym rynsztunku. Po I wojnie światowej rokytnicki Skiklub stał

się częścią powołanego do życia związku, działającego od tego momentu na terenie Czechosłowacji pod skróconą nazwą HDW. Członkowie stowarzyszenia osiągnęli sukcesy w wielu krajowych zawodach, a nawet tych odbywających się na szczeblu międzynarodowym. Ciągłość działalności tej organizacji była przerywana przez obie wojny światowe.

NARCIARSTWO W ROKYTNICY PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Po II wojnie światowej narciarze powrócili na stoki gór Lysá hora i Studenou; wraz z pojawieniem się nowych entuzjastów narciarstwa, zaczęto myśleć o ułatwieniu wspinaczki na górskie szczyty. Po 1945 roku doszło do eksperymentalnego użycia drewnianego wyciągu w celach transportowych. Chodziło o coś podobnego do wanny, w której przewożono drewno z gór. Pierwszym prawdziwym wyciągiem, dowożącym narciarzy na drogę harrachowską na zboczu Lysej hory, był wyciąg o klasycznej, drewnianej konstrukcji w kształcie litery „T”, z wykorzystaniem pasów, które wolontariusze czasami zwozili z powrotem do doliny. Trasy przygotowywało się na początku zimy i po większych opadach śniegu, a to wydeptując ścieżki na nartach. W 1947 roku miasto Rokytlice zorganizowało pierwsze publiczne zawody o Wędrowny Puchar J. Davida, z punktem startowym i metą na rynku. Sezon zimowy 1947 został zakończony wiosenną jazdą Liczyrzepy, ze Studenova i Lysej hory. Do organizowania imprez narciarskich włączyło się Towarzystwo Gimnastyczne Sokół z Rokytlic nad Jizerou, które zostało w 1948 roku poproszone o urządzenie zawodów so-

kolskiej żupy karkonoskiej. W 1951 roku rozpoczęto budowę nowej skoczni narciarskiej z punktem konstrukcyjnym umieszczonym w odległości 50 m.

NAJNOWSZA HISTORIA NARCIARSTWA W ROKYTNICY

Najnowsza historia narciarstwa – w jego formie znanej nam dzisiaj – zaczyna się od wybudowania pierwszego wyciągu orczykowego w 1963 roku. Wyprodukowano go w chrudimskiej firmie Transporta i chodziło o wyciąg VL1000, zwany „dziadkiem”, który kończył się około 300 m od drogi harrachowskiej.

Rokytnice nad Jizerou, 1967

chowskiej. Pod drogą harrachowską powstał w 1968 roku wyciąg VL500. Wyraźny rozwój odnotować należy w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku. Najpierw, w 1972 roku, trasa wyciągu VL1000 („dziadka”) została wydłużona na szczyt Lysej hory, dzięki czemu mamy dzisiejszą trasę zjazdową, oznaczoną kolorem niebieskim. Czerwona trasa zjazdowa powstała w latach 1976/77. W 1974 roku zaczęto – w celu ułatwienia transportu – budować wyciąg skracający drogę, którego zadaniem był przewóz coraz większej grupy

Rokytnice nad Jizerou, 1965

narciarzy do stacji wyciągu prowadzącego na sam szczyt Lysej hory. W 1980 roku wyciąg VL500 został zburzony i zastąpiono go wyciągiem wyprodukowanym na Słowacji – jest to dzisiejszy „Zalomený”. Obok VL1000 zbudowano także nowoczesny i szybki wyciąg marki Montaz, przywieziony z Francji, który służy przede wszystkim do przewożenia narciarzy na początek czerwonej trasy zjazdowej FIS.

W 1996 roku wyciąg VL1000, prowadzący na szczyt Lysej hory, został zastąpiony nowoczesnym, czteroosobowym wyciągiem krzeselkowym marki DOPPELMAYR, a także zainwestowano w system sztucznego nanieśnięcia tras zjazdowych. W roku 2006 dookończony został kolejny etap modernizacji ośrodka – oddano bowiem do użytku zaplecze techniczne kompleksu narciarskiego i uruchomiono czteroosobowy wyciąg krzeselkowy Horní Domky.

POWSTANIE RATOWNICTWA GÓRSKIEGO

Wraz z rozwojem narciarstwa i wzrastającym zainteresowaniem, jakim cieszą się nar-

ty, zrodziła się kolejna potrzeba, a mianowicie potrzeba stworzenia ratownictwa górskiego; powodem była coraz większa liczba osób, które nie potrafiły same sobie pomóc w trudniejszych sytuacjach. W 1934 roku służbami ratowniczymi mogły się poszczycić dwie miejscowości w Karkonoszach – Rokytlice nad Jizerou i Špindlerův Mlýn. Impulsem do założenia ratownictwa były liczne wypadki, w których w latach 1934-35 zginęło 18 osób. W Rokytnicy służba ratownicza zaczęła nieoficjalnie działać jeszcze przed rokiem 1934. Alois Wenzel, pochodzący z austriackich Alp, już w 1933 roku zorganizował pogotowie górskie. Instytucja ta skupiała głównie miejscowych, znających teren i potrafiących jeździć na nartach. Wielkim wzorem był Václav Vrbata, który – aby mógł uratować swojego przyjaciela – poświęcił własne życie.

Źródła: Archiwum M. Kubáta; M. Bartoš i J. Luštinec „Počátky lyžování v českých zemích”; czasopismo „Krkonoše”; Karel Hampl „Rokytnice včera, dnes a zítra”; czasopismo SNOW

Through this brochure, we would like to tell you something about the very beginnings of skiing – entertainment and a kind of sport that has spread all over the world and has become a part of active leisure activities of millions of people all around the planet. The Giant Mountains – our mountains and people living in this area have also substantially contributed to expansion of skiing.

THE VERY BEGINNINGS

As settlement started to expand to the mountain area of the Giant Mountains, it was necessary to look for new ways of transport that would make going in the snow easier.

Snowshoes appeared first. The first mention of snowshoes dates back to 1670 and appeared in the itinerary to Sněžka by Christian Gryphius.

A sleigh, the so-called horn sleigh, was another very important means of transport. This sleigh with its characteristic runners bent upwards was an indispensable part of every mountain homestead. The horn sleigh was mainly used in winter, but many times it was useful in summer during haymaking on steep slopes. Generally, it is said that the sleigh was well-known and used by lumberjacks that were brought from the Alps to the Giant Mountains by Christopher of Gendorf in the 16th century. The first recorded descent on the horn sleigh was made in 1737 during the way back from the trip to Malý stav. The first mention of purely tourist descent dates back to 1815. The route led from the frontier chalet on the saddleback Przełęcz Okraj to the wayside inn Under the Golden Star in Kowary. The route was about 7 km long. From the letter of the Prussian field marshal August von Gneisenau of 5 February 1817, we learn about his participation in the horn sleigh descent from Pomezni Boudy to Kowary. He describes the descent as some-

thing beautiful and states that it came into fashion only a few years ago and regrets that it had not happened earlier. He also says that this short amusement could have been discovered earlier because the track was used in the past to take the wood down the slope. The horn sleigh thus became an important tourist attraction and, as early as 1894, a large number of horn sleighs and draught horses were prepared for tourists. Winter rides on horn sleighs ranked among the most popular tourist attractions in the Giant Mountains.

The first skis appeared in Bohemia only towards the end of the 19th century, in the Giant Mountains exactly in 1892. In this year, John Harrach, the owner of the domain of Jilemnice, visited the world exhibition in Norway where he noticed the ski exposition. Then, by his order, the forestry office in Dolní Branná ordered two pairs of skis. One pair from Norway and the other one from Vienna. According to these imported pairs of skis, during the period from 1892 to 1893, the forestry office charged the wheelwright Antonín Soukup from Horní Branná to make other pairs of skis for the forest staff. The first skis were heavy and, in particular, long (2–3 m). A gamekeeper of Jilemnice, who used them to ascend to Janova hora to feed the game, made a complaint to the Count that the skis could be shortened. The Count gave his consent, but the skis could only be shortened by 0.5 m. The skis were used in the manner of Norwegian foresters with one pole so that one hand of a skier would hold a rifle. The first pioneers of skiing in the Giant Mountains were represented by the forest resident Ing. Ferdinand Reich and the forest apprentice Ludvík Šmíd from the domain of Jilem-

nice. Soukup's success was followed by the axman Antonín Vondrák, who commenced the ski production in the cooper's shed of the Štěpanice sawmill in winter 1893.

SKIS GAIN THEIR FIRST SUPPORTERS

In 1893, Antonín Vondrák made a pair of skis for John Buchar (1852–1932), the teacher of the school in Dolní Štěpanice and founder of Czech tourism. John Buchar had his further pair of skis sent from Austria (1892). In this way, skis as sports equipment gained in popularity among young people because the teacher Buchar, after he had started sledging with children in 1890, began to teach skiing a few years later. In winter 1894, he set out for the first skiing trip to the ridges of the Giant Mountains. In the 1890s, he used to take his pupils as far as Labská bouda. His pupils

made their skis of cask staves themselves, but they also used thatches for skiing. In 1895, J. Buchar published his first methodical article about skiing in the journal Czech Tourists' Club. It did not take long before first contacts of enthusiastic skiers from Prague with skiers from the Giant Mountains were made.

Rokytnice nad Jizerou – Krakonoš and the skiers

Vysoké nad Jizerou, 1912

Joseph Rössler–Ořovský (1869–1933), a businessman, industrialist and enthusiastic sportsman became the pioneer of skiing in Prague. Ořovský and Buchar started to establish ski clubs and develop Czech skiing. In 1894, the Czech Ski Club was established in Prague and the Czech Ski Association of the Giant Mountains was founded in Jilemnice. They were one of the first ski associations in Europe (except for Scandinavia). In the early 90s, skiing began to expand to Moravia. Joseph Aleš (1862–1927), the teacher and expert on the Giant Mountains, was also an excellent leader of winter trips who added the nickname Lyžec to his name. He also published the book Pictures of the Mountains' Winter Beauty (Obrazy horské zimní krásy)

(1910) that became the first Czech winter guidebook over the Giant Mountains. Most of all, Aleš used to stay in his rented chalet in Františkov near Rokytnice nad Jizerou.

ESTABLISHMENT OF THE CZECH SKI ASSOCIATION

Another turning point in the ski sport was the year 1903 in which the possibility of establishment of skiers' association was discussed. However, the establishment was conditioned by existence of three ski clubs that would form the so-called "Ski Union". Thus, on 13 February 1903, the Ski Club of Vysoké nad Jizerou was established. On 21 November 1903, the first meeting of all three

Rokytnice nad Jizerou – Krakonoš and the skiers

ski clubs took place in the inn Paradise (Ráj) in Jablonec nad Jizerou and the "Czech Ski Association" was founded; John Buchar was elected chairman. After the association had been established, winter tourism expanded to all mountain areas. The Ski Association started to build chalets to support the winter tourism. The further meeting should have been held on 29 November 1903 in Dvoračky but the members of the Ski Club of Vysoké did not come. Only later it came out that the members of the Ski Club of Vysoké were trying to make their way through loads of the snow around Rokytnice nad Jizerou, but to no avail; they had to go back. Then, the meeting was rescheduled to 24 January 1904 and it was held in Vysoké nad Jizerou. Establishment of other ski unions followed - in Switzerland (1904), in Germany and Austria (1905). There were preparations for foundation of an international ski organization. In 1923, in Prague and Harrachov, the 7th ISC Congress was held. Czechs submitted a proposal for establishment of FIS, which was accepted in 1924.

SKIING AS A KIND OF SPORT

From the very beginning, skiing was taken for entertainment and a kind of sport in which you can compete and pit your strength against other people. From 1897, the number of competitions organized in the Giant Mountains was increasing gradually together with an increasing number of race events. On 18 February 1897, the administrator of the i.r. County Executive Office in Jilemnice gave permission to the Jilemnice Czech Ski Association of the Giant Mountains to organi-

ze the first international skiing race in Dolní Štěpanice, so six races were arranged here on 21 February. About 8 thousand spectators were watching the race; the main 6 km race was won by František Hron, who was skiing with one pole.

At first, races included only two events (both cross-country skiing). At the end of the pre-war development, there were about twelve of them. At the beginning, downhill skiing events were not gaining much ground. In 1908, the first downhill skiing race was arranged in Vysoké nad Jizerou on the 400-metre long slope. The main race used to be cross-country skiing at a distance of 10 km. Women and juniors used to ski on a track that was a few hundreds of metres long.

In 1897, organizers included ski jumping in a race. At first, ski jumps were very simple and only made of snow, or simple low table structures embedded in a slope and covered with snow were used. The first perfect ski jump was projected for the Czech Ski Association of the Giant Mountains in 1913, but building was not performed because of the war. In the end, the first ski jump was built in Harrachov in 1923. The legend among skiers and racers was, without a doubt, Bohumil Hanč,

Rokytnice nad Jizerou – Krakonoš and the skiers

who tragically died together with his friend Václav Vrbata within the course of the 50 km race on 24 February 1913. Another excellent racer was, for example, Hynek Bedrník, who won the first skiing championship of the Giant Mountains organized on the track Žalý – Jilemnice on 16 February 1896.

SKIS AND WOMEN

Women also actively participated in skiing from the very beginning. The race held in Dolní Štěpanice in 1897 included women's 500 m skiing event and the deposit was 2 crowns.

Many people also commented on women's ski fashion, for example Joseph Aleš – Lyžec stated that women in Vysoké nad Jizerou and

in the mountain area under Žalý near Jilemnice were the best. It was also said that no other clothes are more suitable for going skiing than the then women's outfit. There were also attempts with the so-called bloomers, i. e. wide frilled trousers over which a short skirt was put on. In Vysoké nad Jizerou, in 1911, Anna Bartoničková got to the finish in a short knee-length skirt. However, the skirt caused offence not only to the spectators, but also to the referees. During the awarding ceremony, she was given a reprimand related to fairness of her skiing. Girls were mostly skiing in skirts, old coats and worn-out shoes. An important figure of the Czech women's skiing was Anda Hanušová from Dolní Štěpanice – she was taught by J. Buchar who trained her and sent her to the race held in Jilemnice in 1908. She won the 1000 m race and repeated the triumph in Vysoké nad Jizerou in 1909 and in Šumava in 1910. Then she was also sent to the 50 km race from Sněžka together with men. Despite minor difficulties, she successfully finished the race in the end.

DEVELOPMENT OF SKIING IN ROKYTNICE NAD JIZEROU

SKIS FROM NORWAY

History and development of skiing are closely connected with Rokytnice nad Jizerou. We know from still existing sources that one of the first skiers at the foot of the Rokytnice hills was Otto Vorwerg, the captain of the Norwegian army. In about 1885, this enthusiastic skier, after he had finished his military service, settled in the north of the

Rokytnice nad Jizerou – Krakonoš and the skiers

Rokytnice nad Jizerou, 1898

Giant Mountains foothills - in Jelení Hora. He took up the mantle of an apostle of a new form of tourism and, in winter, he made trips often leading to the Czech side of the Giant Mountains. In 1893, he and his several companions came to Rokytnice nad Jizerou and the visit of these first skiers became an important event there. The Norwegian skiers accommodated at the local hotel and they were engaged in training of the local people who were interested in skiing. The response to these first "ski training courses" was considerable and, as early as the following winter, Vorwerg together with his skiing learners, except for other training, could arrange the downhill skiing race from Paseky to Rokytnice. Otto Vorwerg was also an organizer of the ski jump race that was held in 1897.

SKIING IN ROKYTNICE BEFORE THE WWI

Unfortunately, there is not much information about activity of the Rokytnice skiers before the World War I. We only learn about the foundation of the German Ski Club of

Rokytnice with 102 members in 1907 and about ski training of "160 foot soldiers" who accommodated at the hotels Haney and Blue Star in 1916 and, within the training on the slopes of Rokytnice, they were going up and down on skis in full armour. After the WWI, the Ski Club of Rokytnice became an obvious

Rokytnice nad Jizerou, 1920

part of a newly established union acting in the Czech Republic under the abbreviation HDW. The members of the union were very successful in a great number of races of the whole-republic as well as international level. Nevertheless, the continuity and activities of the union were violated by both world wars.

SKIING IN ROKYTNICE AFTER THE SECOND WORLD WAR

However, after the WWII, skiers came back to the slopes of Lysá hora and Studenov, and, together with new enthusiastic skiers, first attempts to make ascents to the mountain

tops easier started to appear. In 1945, there were first attempts to use a lumber tow for transport to the top. It was a kind of vessel used for taking the wood down the hills. The first real tow that used to take skiers to the track of Harrachov on the Lysá hora hillside was a tow of typical "T-shaped" wooden structure with use of belts that were, from time to time, taken back to the valley by volunteers. The ski slope was prepared for skiing at the beginning of winter and each time after heavy snowfall the snow on the slope was trampled down with skis. In 1947, Rokytnice arranged the first race for the public the first prize of which was J. David's Challenge Cup. The start and the finish of the race were in the square. Finally, the winter season of 1947 was finished by spring skiing descent of Krakonoš from Studenov and Lysá hora. The Sokol unity in Rokytnice nad Jizerou, that was asked to arrange the race of the Sokol Regional Or-

ganization of the Giant Mountains in 1948, started to participate in activities connected with skiing. In 1951, construction of a new ski jump with a critical point of 50 m was commenced.

MODERN HISTORY OF SKIING IN ROKYTNICE

The modern history of contemporary skiing began by the construction of the first T-bar lift in 1963. The lift was made in the plant Transporta in Chrudim and it was the

Rokytnice nad Jizerou, 1967

two-T-bar lift VL1000, the so-called "oldster" (dědek), whose end was about 300 m far from the track of Harrachov. In 1968, the lift VL500 was built under the track of Harrachov. The

most significant development was under way in the 1970s and 1980s. At first, in 1972, the route of the Transporta VL1000 (oldster) was prolonged to the top of Lysá hora and the contemporary blue-marked ski slope was

thus formed. The red-marked ski slope was formed in 1976/77. In 1974, the construction of the approach lift was commenced and the task was to transport an increasing number of skiers to the lift leading to the Lysá hora top. In 1980, the lift VL500 was pulled down and was replaced with a bar lift made in Slovakia – the present "Zalomený". Except for the Transporta VL1000, the modern and fast Montaz bar lift was installed. It was imported from France and served mainly for transport of skiers to the start of the FIS red-marked ski slope.

In 1996, the Transporta VL1000 leading to the Lysá hora top was replaced with the modern four-seater chairlift of the make DOPPELMAYR and massive investments in snow-making devices were made. In 2006, after the technical background of the ski centre had been built and the four-seater chairlift

Horní Domky had been put into operation, this further phase of modernization of the resort was finished.

FORMATION OF THE MOUNTAIN RESCUE SERVICE

Development of skiing and its expansion among a large number of people brought the need for another service, i.e. the rescue service, because an increasing number of visitors to the mountains are caught in such situations in which they cannot help themselves. In 1934, the Rescue Service was established in two places of the Giant Mountains – Rokytnice nad Jizerou and Špindlerův mlýn. Establishment of the Rescue Service was initiated by a large number of accidents in which 18 people died during the period 1934–35. In Rokytnice, the HSD began to work unofficially before the year 1934. Alois Wenzel, who came from the Austrian Alps, began to form the rescue service as early as 1933. Mainly local inhabitants who knew the terrain of the Giant Mountains well and had good command of skiing joined the brigade. Václav Vrbata who did not hesitate to lay down his life for rescue of his friend was a great inspiration.

Sources: Archive of M. Kubát, M. Bartoš and J. Luštinec: Počátky lyžování v českých zemích, the journal Krkonoše, Karel Hampel – Rokytnice včera, dnes a zítra, the journal SNOW

Mittels dieser Broschüre möchten wir Sie mit den Anfängen des Skifahrens bekannt machen – der Unterhaltung und der Sportart, die sich massenweise in der ganzen Welt verbreitete und zum Bestandteil der aktiven Freizeitgestaltung von Millionen Menschen auf dem ganzen Planeten wurde. Zu dieser Ausbreitung trugen nicht wenig auch unser Gebirge – das Riesengebirge und die hier lebenden Menschen bei.

TOTALE ANFÄNGE

Mit der Durchdringung der Besiedlung in das Berggebiet des Riesengebirges war es erforderlich, auch neue Verkehrsarten zu suchen, die die Bewegung auf Schnee erleichtern würden.

Als Erstes kommen Schneeschuhe zum Vorschein. Schneeschuhe wurden das erste Mal im Jahre 1670 in der Reiseroute auf den Berg Schneekoppe von Kristian Gryphius erwähnt.

Rokytnice nad Jizerou, 1879

Ein weiteres, sehr wichtiges Verkehrsmittel stellte der Schlitten, der sog. Rodelschlitten dar. Dieser Schlitten mit einer charakteristisch gebogenen Schlittenkufe nach oben war ein notwendiger Bestandteil jedes Bergbauerngutes. Der Rodelschlitten wurde insbesondere im Winter verwendet, aber er kam oft zum Einsatz auch im Sommer bei der Heuernte an steilen Hängen. Man sagt, dass

er von Holzfällern verwendet und dank ihnen berühmt wurde, die Herr Christoph von Gendorf in das Riesengebirge aus den Alpen im 16. Jahrhundert brachte. Die erste schriftlich vermerkte Abfahrt auf einem Rodelschlitten fand im Jahre 1737 während der Rückkehr vom Ausflug zum Bergsee Malý stav statt. Die erste Erwähnung über eine rein touristische Abfahrt stammt aus dem Jahre 1815. Die Strecke führte von der Grenzbergbaude auf dem Bergsattel Przelęcz Okraj zum Einkehrgasthaus Unter dem Goldenen Stern in Kowary. Die Strecke war ungefähr 7 km lang. Auch aus dem Brief des preußischen Feldmarschalls August von Gneisenau vom 5. Februar 1817 erfahren wir über seine Teilnahme an der Rodelschlittenfahrt von den Grenzbauden nach Kowary. Er beschreibt die Fahrt als wunderschön und stellt fest, dass sie erst vor einigen Jahren modisch wurde. Er bereut, dass dies erst vor kurzer Zeit geschah. Ferner teilt er mit, dass diese wunderschöne Unterhaltung schon früher entdeckt worden konnte, weil dieser Weg schon in früheren Zeiten im Winter zum Transport von Holz diente. Der Rodelschlitten wurde somit zu einer bedeutenden touristischen Attraktion und bereits im Jahre 1894 standen für die Touristen viele Rodelschlitten und Zugpferde zur Verfügung. Die winterlichen Schlittenabfahrten gehörten zu den beliebtesten touristischen Attraktionen im Riesengebirge.

Die ersten Skier kommen in Böhmen erst am Ende des 19. Jahrhunderts vor, im Riesengebirge dann konkret im Jahre 1892. In diesem Jahr besuchte der Eigentümer der Herrschaft Jilemnice Johann von Harrach die Weltausstellung in Norwegen, wo er

eine Ski-Exposition besichtigte. Auf seine Anordnung bestellte anschließend die Forstverwaltung in Horní Branná die ersten zwei Paar Skier – ein Paar aus Norwegen und ein Paar aus Wien. Nach den neu importierten Skiern ließ die Forstverwaltung in den Jahren 1892/93 beim Radmacher Antonín Soukup aus Horní Branná weitere Paare Skier für das Forstpersonal herstellen. Die ersten Skier waren schwer und vor allem lang (2–3 m). Ein Waldhüter aus Jilemnice, der mit den Skiern auf den Berg Janova hora ging, um das Wild zu füttern, beklagte sich nach seiner Rückkehr beim Fürsten, dass man die Skier kürzen könnte. Der Fürst stimmte zu, aber es konnte nur um 0,5 m gekürzt werden. Es wurde nach Art der norwegischen Förster mit einem Stock gefahren, damit dem Fahrer eine Hand für das Gewehr frei bleibt. Zu den ersten Pionieren des Skifahrens im Riesengebirge gehörten der Forstrevident Ing. Ferdinand Reich und der Forstpraktikant Ludvík Šmíd

aus der Herrschaft Jilemnice. Nach dem Erfolg von Soukup nahm die Herstellung auch der Mühlenbauer Antonín Vondrák in der Böttcherei der Sägemühle in Štěpanice im Winter des Jahres 1893 auf.

SKIER GEWINNEN IHRE ERSTEN FANS

Im Jahre 1893 stellt Antonín Vondrák auch ein Paar Skier für den Lehrer in der Schule in Dolní Štěpanice und den Gründer der tschechischen Touristik Jan Buchar (1852–1932) her. Weitere Skier ließ sich Buchar aus Österreich schicken (1892). So verbreiteten sich die Skier als ein Sportgerät auch unter der Jugend aus der Umgebung, da der Lehrer Buchar nach dem Schlittenfahren mit Kindern im Jahre 1890 um ein paar Jahre später auch mit dem Unterricht des Skilaufens begann.

Josef Aleš "Lyžec"

Im Winter des Jahres 1894 unternahm er den ersten Ski-Ausflug auf die Bergkämme des Riesengebirges. In den 90er Jahren führte er seine Schüler bis zur Elbbaude. Seine Schüler stellten ihre Skier auch aus Fassdauben selbst her, sie fuhren aber auch auf Strohbindeln. Im Jahre 1895 veröffentlicht J. Buchar den

ersten methodischen Artikel über das Skifahren in der Zeitschrift des Klubs der tschechischen Touristen. Es dauerte nicht lange und es kam zu den ersten Kontakten der Ski-Fans aus Prag mit den Skifahrern aus dem Riesengebirge. Zum Pionier des Skifahrens in Prag wurde Jozef Rössler – Ořovský (1869–1933), ein Kaufmann, Industrieller und begeisterter Sportler. Ořovský gründet zusammen mit Buchar Skiklubs und sie tragen zum Aufschwung des tschechischen Skifahrens bei. Im Jahre 1894 wurden der Böhmisches Skiklub in Prag und der Böhmisches Riesengebirgs-Skiverband in Jilemnice gegründet. Es handelt sich um eine der ersten Skivereine in Europa (außer Skandinavien). Zu Beginn der 90er Jahre begann sich das Skifahren auch in Mähren zu entwickeln. Ein ausgezeichnete Führer von Winterausfahrten war auch der Kenner des Riesengebirges und Lehrer, Josef Aleš (1862–1927), der seinem Namen das Prädikat Lyžec (Skiläufer) beifügte. Er gab auch das Buch Bilder der winterlichen Bergschönheit (Obrazy horské zimní krásy) (1910) heraus, das zum ersten Winterführer durch das Riesengebirge wurde. Aleš hielt sich am liebsten in seinem vermieteten Haus in Františkov bei Rokytnice nad Jizerou auf.

GRÜNDUNG DES VERBANDES DER BÖHMISCHEN SKILÄUFER

Ein weiteres entscheidendes Jahr im Skisport stellte das Jahr 1903 dar, als die Möglichkeit der Gründung des Verbandes der Skiläufer besprochen wurde. Zur Gründung waren jedoch drei Skiklubs erforderlich, die den sog. „Skiverein“ (Skijácká jednota) bildeten. So kam es am 13. Februar 1903 in Vyso-

ké nad Jizerou zur Gründung eines Skiklubs. Am 21. November 1903 fand in Jablonec nad Jizerou im Gasthaus Ráj das erste Treffen aller drei Skiklubs und es wurde der „Verband der böhmischen Skiläufer“ gegründet. Zu seinem Vorsitzenden wurde Jan Buchar gewählt. Nach der Gründung des Verbandes verbreitete sich die Wintertouristik in alle Berggebiete. Der Verband der Skiläufer begann Berghütten zur Unterstützung der Touristik zu errichten. Ein weiteres Treffen sollte am 29. November 1903 in der Hofbaude stattfinden, jedoch sind die Vertreter aus Vysoké nad Jizerou nicht angekommen. Erst später wurde festgestellt, dass sie durch den

Vysoké nad Jizerou, 1913

Schnee rings um Rokytnice nad Jizerou nicht durchkamen und zurückkehren mussten. Das Treffen wurde dann auf den 24. Januar 1904 nach Vysoké nad Jizerou verlegt. Anschließend entstanden weitere Skiverbände – in der Schweiz (1904), in Deutschland und Österreich (1905). Es wurde auch die Gründung der internationalen Skiläuferorganisation vorbereitet. Im Jahre 1923 wurden die Städte Prag und Harrachov zum Ort des 7. ISC-Kongresses. Die Tschechen legten einen Vorschlag für die Gründung des internationalen Skiverbandes FIS vor, der im Jahre 1924 angenommen wurde.

SKIFAHREN ALS SPORT

Das Skifahren wurde von Anfang an auch als eine Unterhaltung und ein Sport betrachtet, ein Sport, in dem es möglich ist, gegenseitig die Kräfte zu messen und zu wetteifern. Seit

1897 steigt im Riesengebirge allmählich die Anzahl der Wettkämpfe und der Ski-Disziplinen. Am 18. Februar 1897 genehmigte der Verwalter der k. u. k. Kreishauptmannschaft in Jilemnice die Veranstaltung des ersten internationalen Ski-Wettkampfes in Dolní Štěpanice. Und so organisierte der Böhmisches Riesengebirgs-Skiverband Jilemnice am 21. Februar sechs Wettkämpfe. Den ganzen Wettkampf verfolgten rund 8 000 Zuschauer und den Hauptwettkampf auf 6 km gewann František Hron, der nur mit einem Stock Ski lief.

Zu Beginn der Wettbewerbstätigkeit gab es nur zwei Disziplinen (beide im Skilanglauf). Am Ende der Vorkriegsentwicklung sind es schon rund zwölf Disziplinen. Die Abfahrtsdisziplinen setzten sich aber zu Beginn nicht viel durch. Die erste Abfahrt fand im Jahre 1908 in Vysoké nad Jizerou auf einem 400 m langen Hang statt. Zum Hauptwettkampf gehörte der Langlauf auf 10 km. Für Frauen und Nachwuchs waren Strecken von einigen hundert Metern bestimmt.

Seit 1897 gehörte zum Wettkampf oft auch der Skisprung. Zu Beginn waren die Sprungschancen sehr einfach und nur aus Schnee oder es handelte sich um einfache niedrige Konstruktionen, die im Hang eingelassen und mit Schnee überdeckt waren. Die erste vollkommene Sprungschance wurde im Jahre 1913 für den Tschechischen Riesengebirgs-Skiverband Jilemnice projektiert, jedoch kam es zu ihrem Ausbau wegen dem Krieg nicht. Schließlich wurde die erste Sprungschance im Jahre 1923 in Harrachov errichtet. Eine Legende unter den Skiläufern und Wettkämpfern war sicher Bohumil Hanč, der beim schlechten Wetter am 24. Februar 1913 beim Wettkampf auf 50 km zusammen mit seinem Freund Václav Urbata starb. Ein weiterer ausgezeichnete Wettkämpfer war zum Beispiel auch Hynek Bedrník, der die erste Meisterschaft des Riesengebirges im Skirennen am 16.2.1896 auf der Strecke Žalý – Jilemnice gewann.

SKIER UND FRAUEN

Am Skifahren nahmen schon von Anfang an auch Frauen aktiv teil. Ein Bestandteil des Wettkampfes im Jahre 1897 in Dolní Štěpanice war auch der Lauf der Damen auf 500 m und der Einsatz betrug 2 Kronen. Viele Menschen äußerten sich auch zur Frauenskimode, z. B. Josef Aleš – Lyžec behauptete, dass sich am tapfersten Damen in Vysoké nad Jizerou und in der Bergumgebung von Žalý bei Jilemnice aufführen. Es hieß auch, dass es keine ungeeignete Kleidung zur Ausübung des Skisportes als das damalige Damenkleid gibt. Es gab hier auch Versuche mit den sog. Bloomers, d.h. mit sehr weit zu-

sammengefassten Frauenoberhosen, über die ein kurzer Rock getragen wurde. Im Jahre 1911 lief Anna Bartoníčková ins Ziel in Vysoké nad Jizerou in einem kurzen, bis zu Knien reichenden Rock. Der Rock erregte bei den Zuschauern sowie bei der Jury einen Anstoß. Bei der Preisverteilung musste sie auch eine Mahnung zur Regularität des Laufs aushorchen. Mädchen trugen meistens Röcke, alte Mäntel und abgetretene Schuhe. Eine bedeutende Persönlichkeit des tschechischen Frauenskilaufens war Anda Hanušová aus Dolní Štěpanice, eine Schülerin von J. Buchar, der sie ausübte und zum Wettkampf im Jahre 1908 in Jilemnice schickte. Sie gewann den Lauf auf 1000 m und ihren Triumph wiederholte sie im Jahre 1909 in Vysoké nad Jizerou und im Jahre 1910 im Böhmerwald. Dann wurde sie auch zum Wettkampf mit Männern auf 50 km von der Schneekoppe geschickt. Den Lauf beendete sie schließlich mit kleineren Beschwerden erfolgreich.

ENTWICKLUNG DES SKIFAHRENS IN ROKYTNICE NAD JIZEROU

SKIER AUS NORWEGEN

Die Geschichte sowie die Entwicklung des Skifahrens sind auch mit der Stadt Rokytnice nad Jizerou eng verbunden.

Aus den erhaltenen Quellen wissen wir, dass einer der ersten Skifahrer an den Bergfüßen bei Rokytnice der Kapitän der norwegischen Armee im Ruhestand Otto Vorwerg war. Dieser begeisterte Skifahrer setzte sich nach der Beendigung seines Dienstes um das Jahr 1885 im nördlichen Vorgebirgsland des Riesengebirges, in Jelení Hora nieder. Er

nahm auf sich die Rolle eines gewissen Apostels der neuen Touristikform und er unternahm im Winter Expeditionen, die oft auch auf die tschechische Seite des Riesengebirges führten. Im Jahre 1893 kam er mit mehreren Genossen auch nach Rokytnice nad Jizerou und der Besuch dieser ersten Skifahrer wurde hier zu einem bedeutenden Ereignis. Die norwegischen Skifahrer übernachteten im hiesigen Hotel und sie widmeten sich mehrere Tage dem Unterricht der örtlichen Interessenten am Skifahren. Die Reaktion auf diese ersten „Skikurse“ war groß und so

Rokytnice nad Jizerou, 1925

konnte Vorwerg mit seinen Studenten im folgenden Winter neben weiteren Kursen auch einen Wettkampf in der Abfahrt von Paseky nach Rokytnice veranstalten. Otto Vorwerg war ebenfalls Organisator des Skisprung-Wettkampfes, der im Jahre 1897 stattfand.

SKIFAHREN IN ROKYTNICE VOR DEM I. WELTKRIEG

Leider gibt es nicht viele Nachrichten über die Tätigkeit der Skifahrer in Rokytnice vor dem 1. Weltkrieg. Wir erfahren nur über die

Gründung des deutschen Skiklubs in Rokytnice mit 102 Mitgliedern im Jahre 1907 und über einen Skikurs von „160 Mann der Infanterie“, die sich im Jahre 1916 im Hotel Haney und Modrá hvězda aufhielten und auf den Hängen bei Rokytnice dann im Rahmen des Kurses mit einer vollen Ausrüstung nach oben stiegen und auf den Skiern abfuhren. Nach dem 1. Weltkrieg wurde der Skiklub in Rokytnice zum selbständigen Bestandteil des neu konstituierten Verbandes, der auf dem Gebiet der Tschechoslowakischen Republik unter der Abkürzung HDW tätig war. Die Verbandsmitglieder erreichten viele Erfolge in einer Reihe von Wettkämpfen in der ganzen Republik sowie im Ausland. Die Kontinuität sowie die Tätigkeit des Verbandes wurden jedoch durch beide Weltkriege gestört.

SKIFAHREN IN ROKYTNICE NACH DEM II. WELTKRIEG

Nach dem zweiten Weltkrieg kehren jedoch Skifahrer auf die Hänge des Berges Lysá hora und nach Studenov zurück und mit neuen Ski-Fans beginnen sich auch die ersten Bemühungen um eine Vereinfachung des Aufstiegs zu den Berggipfeln zu zeigen. Nach dem Jahre 1945 kommt es zu den ersten Versuchen, wie für die Beförderung zu den Berggipfeln einen Holzschleplift zu nutzen. Es handelte sich um ein gewisses Becken für den Transport von Holz aus den Bergen. Der erste tatsächliche Schleplift, der die Skifahrer auf den Harrachov-Weg am Abhang von Lysá hora beförderte, war ein Schleplift von einer klassischen, T-förmigen Holzkonstruktion mit Nutzung von Bändern, die von Freiwilligen zwischendurch ins Tal gebracht wurden. Die Präparierung der

Strecke wurde immer zu Winterbeginn und nach jedem größeren Schneefall durch das Niedertreten des Hanges auf Skiern durchgeführt. Im Jahre 1947 veranstaltete die Stadt Rokytnice den ersten öffentlichen Wettkampf um den Wanderpokal von J. David mit Start und Ziel auf dem Stadtplatz. Die Wintersaison 1947 wurde schließlich mit der Frühlingsabfahrt des Rübezahls von Studenov und Lysá hora beendet. Am Geschehen um das Skifah-

ren macht aktiv auch die Turnbewegung Sokol aus Rokytnice nad Jizerou mit, die im Jahre 1948 um die Veranstaltung des Wettkampfes des Riesengebirgs-Gauturnverbandes Sokol ersucht wurde. Im Jahre 1951 wird der Bau der neuen Sprungschanze mit einem kritischen Punkt von 50 m eingeleitet.

NEUZEITLICHE GESCHICHTE DES SKIFAHRENS IN ROKYTNICE

Die neuzeitliche Geschichte des Skifahrens, wie wir es heute kennen, beginnt mit dem Ausbau des ersten Ankerschlepliftes im Jahre 1963. Er wurde in der Gesellschaft

Transporta in Chrudim hergestellt und es handelte sich um einen Zweiankerschlepplift VL1000, der sog. „der Alte“, der ca. 300 m vom Harrachov-Weg endete. Unter dem Harrachov-Weg wurde im Jahre 1968 der Schlepplift VL500 gebaut. Zu einer wesentlichen Entwicklung kommt es in den 70er und 80er Jahren des vergangenen Jahrhunderts. Zuerst wird im Jahre 1972 die Strecke des Schleppliftes Transporta VL1000 (der Alte) bis auf den Gipfel von Lysá hora verlängert und somit entstand die heutige blaue Skipiste. Die rote Skipiste entsteht dann in den Jahren 1976/77. Im Jahre 1974 wird dann für eine leichtere Beförderung ein Annäherungsschlepplift errichtet, dessen Aufgabe die Beförderung von einer ständig wachsenden Skifahrergruppe zum Schlepplift auf den Gipfel von Lysá hora war. Im Jahre 1980 wurde dann der Schlepplift VL500 niedergelassen und durch einen, in der Slowakei hergestellten „Stangenlift“ ersetzt – der heutige Skilift „Zalomený“. Neben Transporta VL1000 wird auch ein moderner und schneller Stangenlift der Marke Montaz aus Frankreich errichtet, der insbesondere für die Beförderung der Skifahrer zum Anfang der roten Skipiste FIS dient.

Im Jahre 1996 wird der Schlepplift Transporta VL1000, der auf den Gipfel von Lysá hora führt, durch einen modernen Viersessellift der Marke DOPPELMAYR ersetzt und es kommt zu massiven Investitionen in die technische Beschneidung der Skipisten. Im Jahre 2006 wird dann eine weitere Etappe der Modernisierung des Areals in Form vom Ausbau des technischen Hinterlandes des Skiareals und der Inbetriebnahme des Viersesseliftes Horní Domky beendet.

ENTSTEHUNG DES BERGRETTUNGSDIENSTES

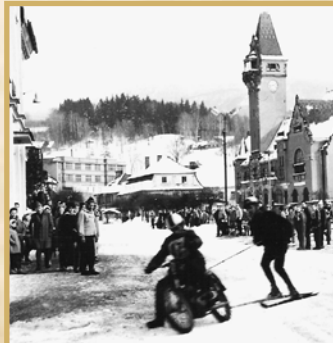
Mit der Entwicklung des Skifahrens und seiner Verbreitung unter der breiten Öffentlichkeit entsteht jedoch der Bedarf an einer weiteren Dienstleistung, und zwar am Rettungsdienst, denn immer mehr Bergbesucher geraten in Situationen, in denen sie sich nicht mehr selbst helfen können. Im Jahre 1934 entstand der Bergrettungsdienst an zwei Orten des Riesengebirges – Rokytnice nad Jizerou und Špindlerův Mlýn. Der Anlass zur Gründung war eine Vielzahl von Unglücksfällen, bei denen in den Jahren 1934–35 insgesamt 18 Menschen ums Leben kamen. In Rokytnice war der Bergrettungsdienst inoffiziell schon vor dem Jahre 1934 tätig. Alois Wenzel, der aus den österreichischen Alpen stammte, begann den Bergrettungsdienst schon im Jahre 1933 zu organisieren. In den Dienst meldeten sich vor allem örtliche Bewohner, die das Gelände des Riesengebirges gut kannten und die das Skifahren beherrschten. Ein großes Vorbild war Václav Vrbata, der nicht zögerte, für die Rettung seines Freundes sein eigenes Leben zu opfern.

Quellen: Archiv von M. Kubát, M. Bartoš und J. Luštinec: Počátky lyžování v českých zemích (Anfänge des Skifahrens in den tschechischen Ländern), Zeitschrift Krkonoše (Das Riesengebirge), Karel Hampl – Rokytnice včera, dnes a zítra (Rokytnice gestern, heute und morgen), Zeitschrift SNOW

Skiregion.cz

Městské informační centrum

Horní Rokytnice 197

512 44 Rokytnice nad Jizerou

Tel.: +420 481 522 001

Fax: +420 481 522 001

E-mail: infocentrum@mesto-rokytnice.cz

Web: www.mesto-rokytnice.cz/infocentrum

www.rokytnice.com

Grafické studio **SURA s.r.o.**
www.sura-reklama.cz